

PRESENTACIÓ DEL LLIBRE "LA GENERALITAT DE JOSEP IRLA I L'EXILI POLÍTIC CATALÀ", DE MERCÈ MORALES

Palau del Parlament, 25 de maig de 2009

Moltes gràcies per les seves paraules, i, si m'ho permeten, unes breus reflexions, alguns pensaments en veu alta per acabar aquest acte.

I voldria començar precisament remarcant la importància de conèixer la nostra història, en aquest cas la de l'exili polític català després de la guerra.

La contraportada d'aquest llibre ho diu ben clar: "Per entendre la Catalunya d'avui aquest llibre és imprescindible." Una frase de titular, d'impacte, com correspon a una contraportada, però no per això exempta de certesa.

Permetin-me l'exemple extrem, ara. Aquest matí, aquí mateix al Parlament, hem inaugurat una jornada de commemoració de l'Any Darwin. Ho hem fet amb tot un seguit d'alumnes de diversos centres de secundària de tot el país, joves, per tant, que estaven convidats a reflexionar sobre el fet que Darwin va transformar el present i el futur de les societats occidentals en descobrir-nos un altre passat, en canviar el coneixement que teníem sobre els nostres orígens.

Una nova visió del passat, la teoria de l'evolució, obligava no solament a replantejar la teologia, sinó que també obligava a mirar amb uns altres ulls la relació de l'home amb el planeta i amb les altres espècies vives. No és el mateix viure en un món que creiem fet per a nosaltres que entendre que en som habitants i que l'ordre de les coses no és donat per la creació divina, sinó que és fruit de l'evolució i, per tant, subjecte a canvis.

En certa manera, el coneixement del passat va canviar el present i el futur, va revolucionar el pensament del segle XIX. Considerar un passat o altre, acceptar l'evolució o aferrar-se al creacionisme, condicionava una manera o altra d'entendre el present.

Per això és encertada, la frase que tanca la contraportada: “Imprescindible per entendre el present.” Perquè per saber qui som, per saber que som on som, que hem arribat on hem arribat, i per saber cap on volem anar, especialment, ens cal conèixer el camí recorregut.

I aquí, a Catalunya, aquest camí ha estat repetidament amagat. Pel silenci obligat de la dictadura, per l’amnèsia voluntària de la transició democràtica, per l’amnèsia mantinguda durant massa anys, tot i l’esforç d’historiadors, de persones de tenacitat provada, com els dos historiadors mateix que ens acompanyen avui aquí, en Jaume i la Mercè.

En la història hi ha sovint les claus del present i del futur. Sense la història ens manca alguna cosa, ens manquen elements per prendre les millors decisions possibles sobre el present i sobre el futur. I a la societat catalana actual hi manquen molts d’aquests elements, hi manca coneixement de la pròpia història. I, compte, això no vol dir haver de ser presoners de la pròpia història. Seria un error. Vol dir tenir-ne coneixement, vol dir ser-ne conscients, i ser-ne conscients per poder aixecar el cap i mirar la realitat amb la perspectiva necessària.

I per tenir-ne coneixement cal divulgació i calen recerques fetes amb rigor i qualitat, com la que ens ha presentat Mercè Morales amb aquest llibre sobre la Generalitat a l’exili sota la presidència de Josep Irla i sobre el conjunt de l’exili polític català d’aquell període.

És una aportació exhaustiva al coneixement d’un període de la nostra història que va tenir conseqüències en la posterior transició democràtica i que de fet es ramifiquen fins a l’actualitat. Posant en comú les nombroses i disperses fonts sobre el tema, l’autora ha aconseguit recompondre i estructurar amb rigor les diferents visions que havien tractat d’aquell període i n’ofereix una perspectiva completa que posa llum i matisos al dibuix de l’exili polític català.

Ens situa en tot el seu context el president Irla, que des de la lleialtat a la nació catalana va mantenir el llegat de les nostres institucions en uns moments duríssims i en condicions de precarietat manifesta. En els fets descrits, sense necessitat de fer un esforç psicològic ni de ficció, s’intueix l’esforç humà de sobreviure lluny de la pròpia terra veient com s’esmicolaven les esperances de

recuperar la llibertat i la democràcia per a Catalunya. I l'obra descriu amb minuciositat la complexitat d'aquell exili polític, les diferents estratègies, les oposicions personals, i també el suport i la solidaritat humana, i de manera especial –potser perquè crec en el fet de sumar forces– la complexitat d'assolir l'entesa en objectius comuns sense renunciar a la pròpia identitat.

M'ha cridat molt l'atenció la descripció acurada de les dificultats per mantenir la unitat en l'exili. Les divisions, l'enfrontament intern del catalanisme, que tants cops, tants cops, ens ha debilitat al llarg de la història. En aquest país, i això no és cap novetat, quan no hem volgut aparcar les diferències entre nosaltres no ho hem fet ni en situació de guerra ni en l'exili.

Bé, més enllà de les conclusions que cadascú pugui extreure'n, el que és indubtable és la qualitat d'aquest estudi, el seu valor com a llibre de referència en l'estudi d'aquella etapa inicial de l'exili català, cosa que ajuda a entendre l'evolució posterior de Catalunya.

La Catalunya de l'exili va mantenir viva la flama de la legitimitat, de la voluntat expressa de ser i d'autogovernar-nos com a nació. I és evident que no va ser fàcil. No tot va ser lloable. Però il·luminant els matisos, les contradiccions, els dubtes, els encerts, aquest llibre ens ajuda a conèixer millor el que es va viure lluny de la nostra terra per mantenir viva la idea d'una nació catalana lliure tot i tenir-ho tot en contra.

Som aquí en gran part gràcies a ells, i mereixen aquest llibre, que ens explica una mica més el que va passar, d'on venim i, per tant, qui som.

Per acabar, vull felicitar l'editorial Base per aquesta destacada publicació, i sobretot felicitar la Mercè Morales per aquest magnífic llibre.

Moltes gràcies per la seva presència i enhorabona.